

גליון תתקצו • ערש"ק פרשת חיי שרה

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

רבקה ומנהג הדלקת נרות ע"י ילדות

שהנשמה תשמע בקול הגוף?!

השיטות בחלקה של בת קול בזיווג

נתינת "כל אשר לו" – ליצחק דווקא!

אור
החסידות

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"י דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליין תתקצו) היו"ל לפרשת חיי שרה, ובו אוצר בלום בעיני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוק"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

המדור "מקרא אני דורש" עוסק בסדר שהזכיר רש"י את שלושת הנסים שראה יצחק אצל רבקה - נר דלוק, ברכה בעיסה וענן קשור, בעוד שבמציאות נקשר הענן מיד עם כניסתה, אחר כך נתברכה העיסה ורק לבסוף ראה את נס "נר דלוק".

המדור "יינה של תורה" עוסק בדברי הזהר שאברהם רומז על הנשמה ושרה על הגוף, ובדרכי עבודת ה' ביחס אל הגוף שטבעו להכביד ולעכב על עיני קדושה, וזאת על יסוד תורת הבעש"ט על הפסוק "כי תראה חמור" וגו'.

במדור "חידושי סוגיות" מבאר ז' שיטות שנמצאו מה חלקה של בת קול בזיווג ומה חלקה של השתדלות האדם בזה, ואיך מתבארים דברי חז"ל בזה לכל אחת מן הדרכים.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החפירות

וזאת למודעי, שבדרך כ"ל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להוסיף, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיוצא, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי ביין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנמצאו בתוכן הענינים), וימצא מוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן עינים

מקרא אני דורש ב
כמה ראה יצחק נורל צדקת רבקה?

מדוע לא הביא רש"י שדלתות רבקה היו פתוחות לרווחה? /
מתי התחילה רבקה בהדלקת נרות שבת? / שלש מצוות הנשים
שמרמוזות בשלושת הנסים שקרו באוהל רבקה / מקור למנהג
שגם ילדות קטנות ידליקו נרות שבת קודש

(ע"פ לקושי שיחות חס"ד עמ' 163 ואילך)

פנינים ה
אבילות' שנים? ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 369 ואילך

פילגשים - פילגש אחת? ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 231 ואילך

יינה של תורה ו
שהנשמה תשמע בקול הנוף?!

לעזור לגוף לעבוד את השי"ת / עניין המצוות - לזכך הגוף הגשמי
דייקא / לעתיד לבוא הנשמה תהא ניוונית מן הגוף

(ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 31 ואילך, תורת מנחם ח"ב עמ' 87 ואילך)

פנינים ט
הצורך בקפיצת הדרך ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 34 ואילך

"מעלין בקודש" בכל שבוע ע"פ תורת מנחם - דרשוועריות חשבי"ה עמ' 357 ואילך

חידושי סוגיות י
השיטות בענין היוונים

מציין כל השיטות בש"ס ושאר מקומות אם יש בחירה לאדם למי
ינשא, ומסיק דלכו"ע יחשיבין שיקדמונו אחר / מבאר ז' שיטות
שנמצאו מה חלקה של בת קול בזיווג ומה חלקה של השתדלות
האדם בזה, ואיך מתבארים דברי חז"ל בזה לכל אחת מן הדרכים
/ מביא עוד מקורות וענינים בזה בדרך החסידות

(ספר פניני מנחם ח"ב סי' נד - ע"פ אגרות ח"ב אגרת אסתר)

תורת חיים יג
"מאמינים בני מאמינים"!

דרכי החסידות יד
"וקנה - לך חבר"

שיחות קודש טז
לתת "את כל אשר לך" לעיני קדושה

ציוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החפירות', מניח ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להעזרת והארות:

מ"ל מערכת: *5717 orhachasidut@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

במה ראה יצחק גודל צדקת רבקה?

מדוע לא הביא רש"י שדללות רבקה היו פתוחות לרווחה? / מתי התחילה רבקה
בהדלקת נרות שבת? / שלש מצוות הנשים שמרומזות בשלישת הנסים שקרו
באוהל רבקה / מקור למנהג שגם ילדות קטנות ידליקו נרות שבת קודש

בסיום הפרשה המספרת אודות שליחות אליעזר שהביא את רבקה כאשה ליצחק, אומר
הכתוב (כד, טז) אשר "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה וגו'".
ומפרש רש"י:

"האהלה שרה אמו – ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו, כלומר: ונעשית דוגמת שרה
אמו; שכל זמן ששרה קיימת הי' נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצוי' בעיסה, וענן
קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו."

והיינו, שאצל שרה היו שלושה ניסים – (א) "נר דלוק מערב שבת לערב שבת", (ב) "ברכה
מצוי' בעיסה", (ג) "ענן קשור על האוהל"; ומשמתה שרה פסקו הניסים, וכשבאה רבקה –
חזרו.

וכד דייקת מתעוררת כאן קושיא פשוטה – על הסדר בדברי רש"י:

לכאורה הסדר בפועל הי', שמיד כאשר נכנסה רבקה אל האהל – בא "ענן"; לאחר מכן,
כשהתעסקה בעיסה – ראו שיש "ברכה בעיסה"; ורק לאחר שעבר שבוע שלם – אז נוכחו
לראות ש"נר דלוק מערב שבת לערב שבת" (ולא ככה באמצע השבוע).

ובאמת, שכן הוא הסדר במדרש (ב"ר פ"ט, טז) – קודם "ענן קשור על פתח האהל", אחר כך
ה"ברכה" בעיסה, ורק לבסוף מזכיר "נר דלוק"; ואם כן, מה טעם הפך רש"י את הסדר מהסדר
שבמדרש – שכן מתאים גם לפי סדר הזמנים – והקדים "נר דלוק" להיות ראשון?!

ב. ויש לומר בזה (בכל הבא לקמן – ראה עוד משנ"ת במדור זה בשנת תשע"ה, בהגליונות לש"פ: לך לך, וירא, תולדות. עיי"ש לשלימות הענין):

דברי רש"י כאן מוסבים על התיבות שבכתוב "האהלה שרה אמו"; ומזה יש ללמוד לכאורה, ששלושת הניסים שהיו אצל רבקה נראו אצלה עוד קודם שנשאה יצחק לאשה, שהרי רק לאחר זה נאמר "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה".

והיינו, שהגם שאליעזר סיפר ליצחק על הנפלאות שאירעו עמו בדרכו להביא את רבקה, שהיו בעיני אליעזר ראוי ברורה ש"אותה הוכחת לעבדך ליצחק" (פרשתנו כד, יד ובפרש"י) – מכל מקום, יצחק עצמו עדיין לא הי' בטוח בדבר, עד שהביא אותה לאוהל וראה בעיניו את הניסים בשייכות לרבקה, שהיו עוד גדולים יותר מאשר הנסים שסיפר עליהם אליעזר כו', ודוקא אז החליט ונשאה לאשה בפועל.

וזהו פירוש הכתוב – "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו", שיצחק נוכח לראות במעלתה וצדקותה שדומה לשרה, ורק אז "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה".

[וכן מפורש בלבוש האורה כאן: "אלו השלשה שהביא רש"י . . . חזרו מיד כשבאת רבקה אל האהלה, אע"פ שעדיין לא לקחה יצחק בנישואין – חזרו אלו הג' דברים . . . לפי ש'האהלה שרה אמו' שדרשו בו 'והנה היא שרה אמו' – כתיב קודם 'ויקח את רבקה'"].

ג. ועל פי זה יש לבאר הסדר שבפירוש רש"י:

המכוון בסיפור כאן הוא שעל ידי הנסים המיוחדים שהיו בבוא רבקה נוכח יצחק לראות בצדקותה של רבקה, שהיא בדוגמת שרה אמו.

וכיון שבצדקותה של רבקה עסקינן, הקדים רש"י את הנס של "נר דלוק מערב שבת לערב שבת" שהוא פרט במעשה מצוה שנעשה על ידי רבקה, ובזה בא באופן ברור מעלתה וצדקותה; המשיך בהנס ד"ברכה מצוי בעיסה", ששייך למעשה ידי (סתם) – שגם בזה דומה לשרה; וסיים בהנס ד"ענן קשור על האהל" שאינו מסובב ישר ממעשה ידי של רבקה (ושרה).

ולפי זה – שההדגשה כאן היא על נסים השייכים לצדקותה של רבקה, שעיי"ז נוכח יצחק לראות במעלתה – יומתק גם זה שהשמיט רש"י ולא הביא מהמדרש עוד פרט שבו היתה רבקה דומה לשרה: "דלתות פתוחות לרווחה" לקבל האורחים והעניים (וכקושיית מפרשי רש"י); כי, זה ש"דלתות פתוחות לרווחה" מדגיש את מעלתה של רבקה בענין דגמיאות חסדים, והרי זה כבר ידע יצחק עוד קודם לכן, מסיפור אליעזר על האופן שבו נהגה רבקה עמו מתוך חסד ונדיבות (פרשתנו כד, יח ואילך. וראה פרש"י כד, יד) – ולכן לא הביא רש"י פרט זה, כי אין בו חידוש מיוחד לגבי מ"ש לפנ"ז.

וועל פי האמור לעיל ס"ב שיצחק נוכח לראות במעלת רבקה כאשר ראה בעיניו את הניסים בשייכות לרבקה, שהיו עוד גדולים יותר מאשר הנסים שסיפר עליהם אליעזר יומתק עוד יותר מה שלא הביא רש"י את הפרט ד"דלתות פתוחות לרווחה", שהרי אין בזה גם שהוא דוקא

לקראת שבת

ישפיע על יצחק להחליט לשאת את רבקה לאשה (יותר מסיפורי הנפלאות שסיפר אליעזר כו').

ד. ויש להוסיף עוד בביאור הסדר שבפירוש רש"י – שהקדים "נר דלוק" לפני הנסים האחרים – ובהקדים:

מכיון שהנס ד"נר דלוק" התקיים ברבקה עוד לפני שנשאה יצחק לאשה – מוכח שהדליקה רבקה נר שבת עוד קודם נישואי'. ויתירה מזו: רבקה היתה אז ילדה קטנה בת שלוש שנים, כמפורש ברש"י בפ' תולדות (כה, כ), ואעפ"כ, הדליקה נר שבת ובאופן שהי' בו נס גדול והמשיך לדלוק כל השבוע.

ומכאן אסמכתא להמנהג בכו"כ קהילות קדושות מישראל, שלא רק האם – עקרת הבית – מדליקה נר שבת, אלא מחנכים במצוה זו גם את הבנות שעדיין לא נישאו, ואפילו הילדות הקטנות ביותר (ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 281 ואילך. ח"ז ע' 146 ואילך. ועוד).

ומעתה יש לפרש הרמז בסדר דברי רש"י, שהקדים "נר דלוק כו", שהוא בהתאם להסדר המתאים גם היום אצל כל אחת מבנות ישראל, זרע רבקה:

המהר"ל מפראג מבאר (גור ארי' כאן. ועד"ז הוא בחזקוני. ועוד מפרשים), אשר שלושת הניסים שמביא רש"י הם כנגד שלוש המצוות השייכות במיוחד לנשי ובנות ישראל: "נר דלוק מערב שבת לערב שבת" – הדלקת הנר; "ברכה מצוי' בעיסה" – הפרשת חלה; ו"ענן קשור על האהל" – שמירת דיני הטהרה [כי ענן הכבוד הוא שכינת כבודו יתברך, וזהו לכבוד הקדושה והטהרה, כי הטהרה מביאה לידי רוח הקודש . . ולפיכך שרה שהיתה שומרת הטהרה מן הנדות, זכתה שיהי' ענן הכבוד שורה על האהל"].

ומעתה י"ל, שהסדר ברש"י מתאים הוא להזמן שבו מקיימת בת ישראל מצוות אלו: ראשית כל היא מתחילה בקיום מצות הדלקת נר שבת ("נר דלוק מערב שבת") – וכנ"ל, שמתחילים לחנכה בזה עוד כשהילדה קטנה ביותר, כשם שרבקה הדליקה כשהיתה בת שלוש שנים;

לאחר מכן היא גדלה ומתחילה לסייע בעבודת הבית, ואז היא יכולה לקיים מצות הפרשת חלה (השייכת ל"ברכה מצוי' בעיסה");

ובהמשך הזמן היא נישאת ומקימה בית בישראל, ואז מוטל עלי' להיזהר בדיני הטהרה (שעי"ז "ענן קשור על האהל").

ויהי רצון שבזכות קיום מצוות הדלקת נרות שבת נזכה לקיום מאמר חז"ל "אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון" (ילקוט שמעוני ר"פ בהעלותך) במהרה בימינו.

אבילות ג' שנים?

ויקח את רבקה וגי' וינחם יצחק אחרי אמו
(כד, סז)

משמע שעד עתה עדיין התאבל יצחק על פטירת שרה אמו, ורק בנישואיו לרבקה נתנחם.

ולכאורה יוקשה: הרי אפילו על אביו ואמו אסור להתאבל יותר מהשיעור (מועד קטן כז, ב), שהוא י"ב חודש, והאבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה (יומא כח, ב (בנוגע לאברהם). ב"ר פצ"ה, ב. ועוד), וא"כ איך התאבל יצחק על פטירת שרה עד נישואיו לרבקה, שהיו ג' שנים לאח"ז (כפרש"י לקמן כה, כ)?

ויש ליישב ע"פ פי' החזקוני (וכ"כ גם ריב"א (לקמן כה, כז) בשם מדרש) עה"פ (כד, סג) "ויצא יצחק" - "מהיכן יצא, מגן עדן, שהי' שם משעת העקידה עד עכשיו שלש שנים".

ועפ"ז י"ל (וראה בחיי פרשתנו כג, ב) שלא שמע יצחק על פטירת אמו משעת העקידה עד ג' שנים לאח"ז, כשיצא מגן עדן, וכששמע נהג אבילות זמן קצר כדין שמועה רחוקה (טושו"ע יו"ד ס"ח תב), ומיד "וינחם יצחק אחרי אמו". וק"ל.

פילגשים – פילגש אחת?

ולבני הפילגשים אשר לאברהם גי'
הפילגשים – חסר כתיב, שלא היתה אלא פילגש אחת, היא הער היא קטורה. נשים בכתיבה, פילגשים בלא כתיבה (כה, ו. רש"י)

לכאורה תמוה: הרי תיבת "פילגש" נזכרה כבר לעיל (סוף פ' וירא): "ופילגשו ושמה ראומה", ולכאורה הי' לו לרש"י לפרש תיבה זו כבר שם, ולמה המתין עד כאן?

עוד צריך ביאור בעצם הענין (ראה רא"ם, ג"א ועוד): אם אכן "לא היתה אלא פילגש אחת", "היא הגר היא קטורה" - מאי טעמא נקט הכתוב בלשון רבים, "פילגשים" (ורק הכתיב רומז שבאמת לא היתה אלא אחת)?

ויש לומר שחדא מתורצת בחברתה:

הפירוש הרגיל של תיבת "פילגש" הוא - שפחה המיוחדת לאדוני' לשם אישות. פירוש זה ידוע לכל (וגם רמזו רש"י בדקדוק לשונו לעיל כב, כ. בהשוואתו בני הפילגש לבני השפחות), ולכן לא הוצרך רש"י לפרש תיבת "ופילגשו" בפ' וירא.

משא"כ כאן, שלמדנו ממ"ש "הפילגשים" חסר יו"ד "שלא היתה אלא פילגש אחת, היא הגר היא קטורה" - שוב אי אפשר לפרש ש"פילגש" היא שפחה, שהרי הגר כבר לא היתה שפחה (ראה באר מים חיים, נחל קדומים כאן), כמו שנאמר לפני כן (וירא כא, יד) "וישלחה", שאברהם שחררה מלהיות שפחה. ולכן מחדש רש"י שיש סוג אחר של פילגש, אף שאינה שפחה - אשה שנישאת בלא כתובה.

ומעתה יובן מה שנאמר "הפילגשים" בלשון רבים, אף ש"לא היתה אלא פילגש אחת, היא הגר היא קטורה" - כי אף שהיתה פילגש אחת, הרי מבחינת מעמדה היתה כעין שתי פילגשים שונות, דכשנשאה אברהם בפעם הראשונה הי' שמה הגר ונחשבה "פילגש" בהיותה שפחה, ואילו כשנשאה אברהם בפעם השני' כשנשנתה שמה לקטורה כבר לא היתה שפחה, ונקראה "פילגש" רק בגלל העדר הכתובה. וק"ל.

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

שהנשמה תשמע בקול הגוף!?

לעזור לגוף לעבוד את השי"ת / עניין המצוות – לזכך הגוף הנשמי
דייקא / לעתיד לבוא הנשמה תהא ניוונית מן הגוף

אברהם ושרה רומזים על הנשמה והגוף, ופרשת מיתת שרה יפה היא נדרשת על יחס הנשמה לגוף, וכמבואר בזוה"ק פרשתנו (קכב, ב):

"ותמת שרה" – זה הגוף, "בקרית ארבע" – אלו הארבעה יסודות [אש, רוח, מים ועפר], "היא חבורן" – שהיו מחוברים בגופו בחייו [שהרי הגוף מורכב מארבע יסודות אלו] . . "ויבא אברהם" – זו היא הנשמה, "שם פוד לשרה" – זה הגוף [כי גם לאחר המיתה ישנה התקשרות של הנשמה בגוף].

והנה פירוש זה שאברהם הוא הנשמה ושרה היא הגוף, מעורר תמיהה רבתי במקום אחר: דהנה, רצונה של הנשמה הוא להתקשר ולהתקרב להקב"ה, והגוף מתאוה לתענוגי עולם הזה ולענינים חומריים, ואם כן הרי זה ודאי שהאדם צריך להכריע כרצון הנשמה ולא להיגרר אחר תאוות הגוף ח"ו, ולפי זה מה ייפלא מה שנצטווה אברהם אבינו – שהוא הנשמה: "כל אשר תאמר אליך שרה" – שהיא הגוף – "שמע בקולה" (וירא כא, יב), שמזה משמע שהנשמה צריכה לשמוע בקול הגוף, והדבר תמוה, וכי הנשמה צריכה להכניע רצונותיה ח"ו לתשוקותיו של הגוף! ?

לעזור לגוף לעבוד את השי"ת

ידועה היא תורת מורנו הבעש"ט (ראה כתר שם טוב (הוצ' קה"ת) הוספות סכ"א) על הפסוק "כי תראה חמור שונאך" (משפטים כג, ה):

כי תראה חמור שונאך – כאשר תראה ותתבונן ב"חמור" – הוא הגוף החומרי והגשמי, הרי תראה שהוא "שונאך" – שהגוף שונא את הנשמה שעניינה הוא התשוקה לקדושה ולקרבת השי"ת, ואילו הגוף רצונותיו הם בדברים גשמיים נחותים.

רובין תחת משאו – אזי תראה שהגוף רובץ תחת משא המצוות, והיינו, שהגם שמשא זה נקרא "משאו" – של הגוף, לפי שהמצוות ניתנו לקיימן בגוף דווקא, מכל מקום הגוף אינו חפץ בהם ולמשא וטורח יחשבו אצלו, ובמילא הרי הוא "רובץ תחת משאו".

וחדלת מעוזב לו – הנה יש והאדם חושב לעצמו, אשר מכיון שהגוף "רובץ תחת משאו", יתעסק הוא בתורה ותפילה ובדברים השייכים לעבודת הנשמה בלבד, אך אינו צריך להתעסק עם הגוף ולזכור, אלא ישברנו בתעניות וסיגופים.

עוזב תעוזב עמו – זאת מלמדתנו תורה, אשר אין לו לאדם לנטוש את הגוף – אלא לעזור לבררו ולזכור.

מתורה זו למדנו אשר חובה מוטלת על האדם להתעסק בבידור וזיכוך הגוף, שכן התורה ניתנה לנשמות בגופים דווקא, ואין להזניח הגוף ולהתעסק בהתעלות הנשמה בלבד.

ולא זו בלבד שהמצוות ניתנו לקיימן על ידי הגוף דווקא, אלא שהמצוות כולן קיומן הוא בדברים הגשמיים דווקא, ומטרת קיומן היא להעלות לברר ולזכך את הדברים הגשמיים אשר יהיו ראויים שישכון שם אור הבורא ית"ש וכפי אשר יתבאר.

עניין המצוות – לזכך הגוף הגשמי דייקא

תכלית בריאת העולם וירידת הנשמה להתלבש בגוף גשמי וחומרי, מבוארת היא בספר תניא קדישא (פל"ז-ח), ד"זה כל האדם ותכלית בריאתו וירידתו לעולם הזה, להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא", אשר תכלית כוונת הבריאה היא שנתאוה הקב"ה לשכון בתוך הגשמיות והחומריות שיזכרו ויקדשו בני ישראל בעבודתם בקיום המצוות, ויעוד זה יושלם לעתיד לבוא, עת אשר "ימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא, וראו כל בשר יחדיו" את כבוד ה' וקדושתו.

ולכן ניתנו כל המצוות לקיימן בדברים גשמיים, ולא מצוות מעשיות בלבד, אלא גם חובות הלבבות כאהבת ה' ויראתו, וחובת המוח כמצות האמנת היחוד, הנה גם מצוות אלו "צריכים להרגישן ברגש גופני ממש" (ספר המאמרים קונטרסים ח"ב רצ, ב). ד"שיעור מצות אהבת ה' ויראתו הוא אשר בשר לב הגשמי ירגיש זאת כמו שמרגיש אהבה או יראה גשמית, וכמו שאנו מרגישים במוחש כאשר האדם פוגש פתאום באוהבו הנאמן אשר אוהבו אהבת נפש הרי ברגע ההוא נרגשת האהבה בלבבו, וההרגש הוא מה שבשר הלב מרגיש טוב ונועם ממש" (ספר המאמרים ת"ש עמ' 113), כן צריך להיות באהבת ה', שהרגש האדם ש"קרבת אלקים לי טוב" (תהלים עג, כח) צריך להיות ניכר גם בבשר הגוף, ועל דרך המסופר בגמ' (גיטין נו, ב) ששמיעת בשורה טובה גרמה שינוי בגשמיות הגוף, כמו שכתוב "שמועה טובה תדשן עצם" (משלי טו, ל).

וכן הוא גם במצוות יראת ה', שלא זו בלבד שהרגש זה צריך לפעול כיווץ במוח או אפילו בלב, אלא שהיראה צריכה להיות ניכרת גם בבשר הגוף. ועד"ז הוא בכל המצוות, גם חובת המוח, שקיומן נעשה בבשר הגוף, במוח הגשמי ובלב החומרי ובשאר האיברים, כי המצוות צריכות להשפיע גם על גשמיות הגוף.

[וכמסופר בזה מאדמו"ר הזקן אשר פעם בר"ה או ביוה"כ כשהגיע למילים "ובכן תן פחדך",

הנה מרוב היראה לא יכול היה להוציא תיבת "פחדך", ונתגלגל על הארץ באומרו פח... פח..., ורק לאחר זמן סיים תיבת "פחדך". ומסופר עוד מהרה"צ ר' מנחם נחום מטשערנאביל שהיה שמן בגופו הגשמי מההנאה והתענוג בעניית "אמן יהא שמיה רבא".

וענין זה מודגש גם כן בנוגע למצוות מעשיות, שגם בהם יש מעשה המצווה וכוונת המצווה, והעיקר הוא המעשה הגשמי של המצווה. שלכן אדם שיכוון כל הכוונות שבקיום מצוות תפילין אך לפועל לא יניח את התפילין הגשמיים העשויים עור בהמה, ותחת זאת מעמיק הוא בכוונות נעלות וגבוהות ביותר – הרי לא קיים את המצווה כלל, ואדרבה, עבר עבירה – כי ביטל מצוות תפילין, ומאידך, אדם שהניח תפילין בלא כוונה, הנה אף שיענישוהו על חסרון הכוונה – הרי את המצווה עצמה קיים!

וכל זה לפי שכוונת השי"ת בצוותו את המצוות, היא שיקיים האדם בגופו הגשמי את המצווה כפי שנתלבשה בדבר גשמי, ובכך יקדש ויזכך את גשמיות העולם ויכשירו להיות דירה לו ית'.

לעתיד לבוא הנשמה תהא ניזונית מן הגוף

והנה, אף שתכלית הבריאה ומטרתה היא שיהיה לו ית' דירה ומשכן בדברים הגשמיים ובגוף הגשמי דווקא, מכל מקום הרי בזמן הזה, הנה הדברים הגשמיים הם מעלימים ומסתירים על החיות האלקית שמחיה ומהווה אותם, והגוף מתאווה לתענוגים חומריים ודברים האסורים, וזאת עבודת האדם להגביר הנשמה על הגוף, להתמסר לעבודת ה' ולזכך הגוף ולקדשו.

אך לעתיד לבוא עת אשר תושלם עבודת הבירורים, והגשם יעלה ויתקדש ויהיה משכן להשי"ת, הרי יהיה הדבר להיפך – שהגוף יהיה נעלה יותר מהנשמה!

ותכלית הבריאה היא שיהיה גילוי אלקותו ית' ואמיתו בדברים הגשמיים דווקא, ומכיוון שהמטרה והתכלית היא בגוף ובגשמיות, הרי בשורשו נעלה הגוף יותר מן הנשמה, אלא שבזמן הזה כשאין ניכר בגוף שורשו הנעלה – הרי הנשמה נעלית ומזוככת הרבה יותר מן הגוף.

אך כאשר יבולע המוות והרע לנצח, ומלאה הארץ דעה את ה', שכל הנבראים למקטנם עד גדולם יהיו חדורים בהכרת הבורא ואמיתתו, הרי יתגלה בכל דבר ודבר מקורו ושורשו, ואזי יהיה ניכר שהגוף הוא נעלה ביותר וגבוה אף מן הנשמה, עד כדי כך, שהנשמה תהי' ניזונת מן הגוף (ראה ספר המאמרים תרנ"ט עמ' צו ואילך. ספר המאמרים מלוקט ח"ד עמ' רלא).

ומעתה יובן ציווי הקב"ה לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה" – אשר על פי הדרוש משמע שהנשמה צריכה לשמוע בקול הגוף, דהוא דבר פלא כאמור, ועל פי המתבאר בשורש ומעלת הגוף שתתגלה לעתיד, יש לבאר גם ציווי זה.

דהלא האבות "הטעמים הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא" (ב"ב טז, ב), וממילא הי' ניכר בהם כבר מעלת הגוף שתתגלה לעתיד, ועל כן נצטווה אברהם לשמוע בקול שרה, לאשר "שרה" מורה על הגוף, שהוא יהיה לעתיד גבוה מ"אברהם" – הנשמה, וממילא מובן שאברהם יש לו לשמוע בקול שרה.

הצורך בקפיצת הדרך

וַאֲבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵץ

היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה

לו הארץ (כד, כב. רש"י)

יש לבאר מפני מה הוצרך אליעזר לקפיצת

הדרך, ע"פ פנימיות הענינים:

אודות רבקה בהיותה בבית בתואל
איתא במדרש (שהש"ר פ"ב, ב (א)): "למה היא
דומה, כשושנה בין החוחים". והיינו, שכשם
שהשושנה גדלה בין הקוצים, ואינם מניחים
לקטוף אותה, כי ע"י שמשקים את השושנה
מקבלים גם הקוצים את המים הדרושים להם
- כמו כן רבקה גדלה בין רשעים, ובזכותה
קיבלו גם הם תוספת חיות מן הקדושה, ולכן
לא הי' אפשר להוציאה משם, אם לא בכח
טענה מיוחדת.

ורק כאשר נהיתה בת שלש שנים ויום
אחד, שאז נעשתה ראוי' להנשא - הרי
בזה נתחדשה טענה להוצאתה מבית לבן
ובתואל כדי להשיאה ליצחק, ועי"ז ניתן
הכח להוציאה מבין הרשעים, ולכן שלח מיד
אברהם את אליעזר כדי להוציאה משם.

ועפ"ז יובן הטעם שהוצרך אליעזר
לקפיצת הדרך:

קודם שנעשתה רבקה בת שלש שנים ויום
אחד - לא הי' אליעזר יכול לצאת לשליחותו,
מאחר שעדיין לא ניתן הכח להוצאת רבקה
מבין הרשעים; ולאידך, משנעשתה בת שלש
שנים ויום אחד - צריך הי' להוציאה משם
מיד, כדי שלא תשאר שם אפילו רגע אחד

לחנם. ולכן הוצרך אליעזר לקפיצת הדרך,
כדי שיוכל לצאת ולהגיע לחרן בו ביום
שנעשתה רבקה בת שלש שנים ויום אחד.

ולכן סיפר אליעזר על מעשה קפיצת
הדרך גם ללבן ובתואל ("היום יצאתי והיום באתי"),
כדי להוכיח להם שהזמן יקר וא"א להשאירה
שם אפילו רגע אחד נוסף (כבקשתם "תשב הנערה
אתנו ימים או עשור" (פרשתנו כד, נה)), והראי' - שנעשה
לו נס של קפיצת הדרך כדי שלא תתעכב.

"מעלין בקודש" בכל שבוע

וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֱהֱלָה שְׂרָה אִמּוֹ

כל ימן ששרה קיימת הי' נר דלוק מערב

שבת לערב שבת וכו', ומשמחה פסקן

וכשבאת רבקה חזרו (כד, סז. רש"י)

לכאורה יש להקשות: מאחר שהנר הי'
דולק בדרך נס, מדוע דלק רק "מערב שבת
לערב שבת"? והרי יכול הי' להמשיך ולדלוק
בדרך נס עד אין סוף!

והביאור בזה:

על פי הכלל "מעלין בקודש" (ברכות כח,
א. ויש"ג), מובן שבכל ערב שבת, לאחר שעבר
שבוע מהדלקת הנר בערב שבת הקודמת,
נתעלתה שרה (ועד"ז רבקה) למדריגה נעלית
יותר בעבודתה. ולכן בכל ערב שבת הפסיק
הקב"ה את פעולת האור של נר השבת
מהשבוע שעבר, כדי שתוכל להדליק נר נוסף
באופן נעלה יותר.

הידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

השיטות בענין הזיווגים

מצוין כל השיטות בש"ס ושאר מקומות אם יש בחירה לאדם למי ינשא, ומסיק דלכ"ע חיישינן שיקדמנו אחר / מכאן ז' שיטות שנמצאו מה חלקה של בת קול בזיווג ומה חלקה של השתדלות האדם בזה, ואין מתבארים דברי חז"ל בזה לכל אחת מן הדרכים / מביא עוד מקורות וענינים בזה בדרך החסידות

. וקשין לזווגן כקריעת ים סוף . . איני . . מ' יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, לא קשה הא בזווג ראשון הא בזווג שני.

בתוס' מו"ק שם: תימה לי אמאי לא משנה הא בזווג שני הא בזווג ראשון כדמשני פ"ב דסנהדרין ובפ"ק דסוטה.

בתוס' סנהדרין (שם ד"ה מ' יום): ומ"מ מועיל תפלה בתוך מ' יום להפכו לזכר או לנקבה . . אפילו זווג ראשון מתהפך בתפלה כדאיתא במו"ק אין נושאים נשים במועד אבל מארסין שמא יקדמנו אחר ברחמים].

אולם, המורם מכ"ז השיטות, דבכ"ז הזווגים יכול אחר לקדמו, ונפסקה הלכה למעשה דבכל אופן שיהי' מארסין נשים בחולו של מועד מטעם זה, ובמילא יש מקום להשתדלות.

ב. ואלו הן השיטות בזה (מן הקל אל הכבד):

א. בענין הזווגים אם הבחירה חפשית בהם לגמרי או רק במקצת או כלל לא, מצינו בזה כמה חילוקים ושיטות, ובכללות מיוסדים הם ותלויים באופן פירוש דברי רז"ל במועד קטן (יח, ב) סוטה (א, א) סנהדרין (כב, א) ב"ב (יב, ב) בראשית רבה (ר"פ סח) זהר ח"א (צא, ב. רז, ב. רכט, א) זהר ח"ב (קע, ב) זהר ח"ג (רפג, ב) ועוד (מציינים למדרש תהלים אבל אינו תח"י (היינו תחת ידי רבינו בעת כתיבת ענין זה. הערת המעתיק) לעין בו).

[אמר המעתיק: להבנת הענינים מועתק כאן מסוגיא דמועד קטן וסוטה:

מו"ק (יח, ב): מותר לארס אשה במועד שמא יקדמנו אחר . . ומי אמר שמואל שמא יקדמנו אחר והאמר רב יהודה אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני כו', אלא שמא יקדמנו אחר ברחמים . . מן התורה . . נביאים . . וכתובים . . מה' אשה לאיש . . מה' יצא הדבר.

בסוטה (ב, א) ועד"ז בסנהדרין (כב, א): אין מווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו .

ה) בת קול יוצאת כו' אינו ענין של גזרה אלא רק נטי' מצד הטבע, שמצד טבע תולדתו קרוב ונקל הוא שיבחר בבית פלוני מצד טבע שלה אבל הבחירה חפשית הוא בזה (כן משמע דעת הרמב"ם רפ"ח משמונה פרקים שלו, וראה שו"ת שלו סי' קנט).

והנה לפי פירוש זה דבת פלוני לפלוני הוא משום קרבתם מצד טבע תולדתם, הרי כן צריך להיות הן בזווג ראשון הן בזווג שני, ולמה אמרו רז"ל דווג שני הוא לפי מעשיו?

וי"ל דמצד הטבע הי' צריך להיות יציאת בת קול גם בזווג שני, אבל מצד הענין דשכר ועונש נשדד הטבע ואין מזווגין אלא לפי מעשיו (ויש להעמיס זה בלשון הרמב"ם בתשובתו הובא בתשב"ץ).

אלא שמתחלה גם בזווג שני צריך להחליט בבחירתו אם חפץ לישא אשה, כי בזה אין שייך הכרח מלמעלה כיון שהוא ענין של מצוה גם בזווג שני. וגם אם כבר קיים מצות פרי' ורבי', כי לא טוב היות האדם לבדו (יבמות סא, ב).

ו) כ"ל הזווגים הם לפי מעשיו של אדם, ומה שאמרו רז"ל דבת קול יוצאת בזווג ראשון, כוונתם על התחברות החומר והצורה, הגוף והנפש (עקדה שער ח ושער כב).

ז) על פי המבואר בכתבי האריז"ל (ומקצתו הובא ביעב"ץ לסוטה ב, א) בפעם הא' כשבאה הנשמה לעולם בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני וכשיגיע זמן לקיחתו - [נועד אז יכולה שתהי' אשת אחר וכמו אורי' ובת שבע (זהר ח"א עג, ב)] - ברגע מזדמנת לו בלי עמל ובלי טרחא.

אבל לפעמים לא יזכה ואז אינו לוקח את בת זוגו - [ויכול אחר שאין לו בת זוג לקדמו

א) בת קול גוזרת בת פלוני לפלוני ואין רחמי אחר מועילים אלא שישאנה - האחר - למשך זמן מה אבל לא יבעלנה ואח"כ מגרשה או מת ונישאת למי שנגזרה לו (ספר חסידים סי' שפג).

והנה אף שלא פירש בספר חסידים באיזה זיווג מדבר, בכל זאת כדי שלא להרבות מחלוקת בין הסוגיא דמו"ק וסוטה, י"ל דכוונתו הוא דוקא בזווג ראשון.

וילפי זה גם בזווג ראשון צריך להיות השתדלות שלא יקדמנו אחר עכ"פ למשך זמן, ובזיווג שני מלכתחילה אין בת קול גוזרת כו'.

ב) תפלת אחר מועלת שישאנה ויבעלנה אבל סוף סוף מתגרשת או מת בעלה ונישאת לבן זוגה (ספר חסידים שם לפירוש ראשון של אזולאי [ברית עולם להחיד"א], ר"ן במו"ק).

ג) בת קול גוזרת, אבל התפלה יכולה לבטל הגזירה לגמרי (רש"י על הרי"ף במו"ק [ומתבטלת גזירת בת פלוני לפלוני]), מדלא פירש שאינו אלא לזמן. תוס' סנהדרין (כב, א) - מדמדה לה להפיכת הולד מזכר לנקיבה דלגמרי הוי. וכן משמע דעת הצמח צדק בחידושים על הש"ס מו"ק).

ד) בחירה חפשית היא לישא או לא, אבל אם בחר לישא נגזר מהבת קול שתהי' בת פלונית, ואחר ברחמים יכול להקדימו, אבל אין זיווג מתקיים כנ"ל שיטה שני' (תשב"ץ ח"ב סי' א).

ווא"כ מוכרחת השתדלות הבחירה לישא.

1. אבל בספר חסידים כתב יד פארמא הוצאת מקיצי נרדמים סי' תתשכח מוכח כפירוש הב' של האזולאי, שהוא שיטה הא' הנ"ל.

בשני אופנים, והאופן הא' י"ל כוונתו, כי אין הלשון ברור לדכוותי, דיש בחירה אם לישא אבל מלמעלה הוא מי היא בת זוגו, ועל דרך מ"ש בתשב"ץ כנ"ל. ופירש באופן השני שהזווג הוא על דרך בני חיי ומזוני דבמזלא תליא ולא בזכותא (לפי מעשיו) - וא"כ גם בזה מקום להשתדלות, וכמו בבני חיי ומזוני, כי אם אין מזלו כדבעי ח"ו, הרי על ידי זכות גדול משנין המזל (תוס' ד"ה אין שכת קנו, א), ובמזל טוב ג"כ צריך פעולה (ראה שו"ת חתם סופר חו"ד סנ"ב) וזכות, וכמשנ"ת בביאורי הזהר [לאדמו"ר האמצעי] ס"פ וירא.

ו'העיר מביאור נוסף על זה בדא"ח [=מאמרי חסידות], בדרך מצותיך [לאדמו"ר הצמח צדק] מצות תגלחת מצורע; [המשך] מים רבים [תרל"ו - לאדמו"ר מהר"ש] פרק קעד ואילך; סוף קונטרס חנוך לנער (לאדמו"ר הרש"ב) (ושם נדפס "וככה" והיא טעות סופר וצריך להיות "מים רבים") ועוד.

ד. על דרך העבודה נתבאר הענין דזווג ראשון וזווג שני וחילוקם בד"ה אנכי דשבת חול המועד פסח אעת"ר [לאדמו"ר הרש"ב], וכללות הביאור - דזווג ראשון הבא מלמעלה הוא ענין אתערותא דלעילא שקודם אתערותא דלתתא, גאולה ראשונה; וזווג שני לפי מעשיו - אתערותא דלעילא שאחר אתערותא דלתתא, גאולה אחרונה.

ברחמים (זהר ח"א צא, ב) רכט, א) הובא במדרש תלפיות ענף זוג] - אמנם מזדמנת לו אשה לפי מעשיו, ולפעמים תתחלף נשמתו (מרע לטוב או להיפך) ויאבד בת זוגו ויקח אחרת לפי שאין זה האיש הראשון.

והנה לפעמים יתגלגל כדי ליקח את בת זוגו או שמתגלגל לסיבות אחרות ויש לו זכיות רבות שמגלגלים גם בת זוגו עמו, אבל כיון שחטא והוצרך להתגלגל יש לו מקטרגים המונעים לו מאותו זווג וקשה לזווגם כקריעת ים סוף (שער הגלגולים הקדמה ח', כ', ס' הגלגולים פי"ג, לקוטי תורה וספר הלקוטים תהלים מז).

ואם לא נתגלגלה בת זוגו, מזווגים אותו עם מגולגלת שגם לה אין בן זוג, ולכן קשה לזווגם כיון שמשונים בטבע (ספר הליקוטים פ' ויצא) אבל צריך שתהי' קרובה אליו מצד שרשם (ספר הגלגולים שם).

ו"א שאם אין מגלגלין את הנ"ל לוקח אשה כפי השתדלותו בסוד וחטפתם לכם מן הכרמים איש אשתו (בני אהרן על שער הגלגולים הקדמה ח' בשם רבנן קשיאי דמטו בה בשם האריז"ל).

ג. בסוף ספר אור התורה [בראשית כרך ב] להצמח צדק פירש מאמר רז"ל דבראשית רבה (ר"פ ס"ח) דזווגו של איש הוא מהקב"ה

"מאמינים בני מאמינים!"

כולם "מאמינים בני מאמינים!"

אודה על האמת, שהכתוב לעיל לא זהו עיקר הגישה שלי ובפרט ביחסי עם מר. והעיקר הוא אשר מאמין אני בכל איש ואשה הישראליים אשר, בלשון חכמינו ז"ל, הם "מאמינים בני מאמינים", אלא שמפני סבות צדדיות וחיצוניות, כנ"ל, חלק מהם שומרים מצוות לכל פרטיהן, וחלקם - לעת עתה שומרים מצוות בחלקן.

ואפילו זה שמדגיש ששומר הוא רק מצוות שיסודן בשכל ובין אדם לחברו וכו' וכו', הרי בעת קיום מצוה זו לפתע מרגיש בנפשו שזהו הקשר שלו עם אביו וזקנו וזקן וזקנו, וזהו הקשר שלו עם כל עמנו בני ישראל בכל מקום שהם מימות עולם, מתחיל מיציאת מצרים ומעמד הר סיני, אשר אז לקח לו ה' גוי מקרב גוי במסות ובאותות ובמופתים והכריז עליו "והייתם לי סגולה מכל העמים" גוי "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

וכמו שאין אדם שליט על העצם שלו, כי אם רק בנוגע למעשה דיבור ומחשבה, הלבושים החיצוניים שעל הנפש, כן גם כן בנוגע לעמנו, אשר מיום צאתו מארץ מצרים הוכרז עליו על ידי בורא העולם שהוא גוי קדוש. והודעה זו והצהרה זו וכרוז זה מתחילים לא רק לגוי כולו בתור כלל, אלא גם לכל אחד בתור יחיד.

במלים אחרות, איני מאמין שיש מבני ובנות ישראל מי שהוא חילוני במובן שמשתמשים בו עתה, כלומר מציאות חילונית, שהרי הוא בן וחלק מגוי קדוש, אלא שיש מהם עוסקים בעניני חול, ויש מהם עוסקים בעניני קדוש, ויש מהם עוסקים, בסגנון הידוע, בחולין על טהרת הקודש.

(אנרות קדוש חכ"ז עכ" שצ-ט)

הבדל בהנהגה בלבד

הנני לאשר בזה מכתבו מבשר טוב מרפואתו ושכבר חוזר לעבודתו... וכאן מקום אתי לעמוד על הביטוי במכתבו, שנשנה בכמה מקומות, ביטוי אשר תמיד עורר תמהוני, כוונתי להניגוד "חילוני ודתי", שהרי המושג "חול" ניגודו הוא "קודש".

ואין כוונתי רק לדיוק בדקדוק השפה, כי אם ובעיקר לדיוק בתוכן. ומיוסד על מקור בלשוננו לשון מקודש (בתורתנו, תורה שבכתב ופירושה בתורה שבעל פה, ועד ימינו אלה), הרי הביטוי הרגיל הוא ימות החול ויום השבת-קודש. שמזה מובן גם התוכן, שאין כל חילוק באמונות ודעות והשקפת עולם וכו' בין ימות החול ובין יום השבת קודש, כי אם רק בהנהגה דימות החול - ובלשון התלמוד, עובדין דחול - והנהגה ביום אשר קדוש הוא למנוחת נפש אמתית ולשביתה ממלאכות גשמיות, ועל אחת כמה וכמה חומרות, שאז האדם בדרך ממילא מקדיש זמנו לענינים רוחניים ולחיים הרוחניים בכלל.

בפנימיות ובעצם אין הבדל!

שמחתי לראות שכלל מר כל שלושת השטחים האמורים ביחד, שזהו גם מנקודת השקפת עולם שלי, שכמו שהחילוק בין העדות הוא מלאכותי ונגרם על ידי תנאים חיצוניים, ולכן נגע רק בחלק החיצוני של החיים, אבל אינו משנה הפנימיות והעצם; ועל דרך זה הוא גם בנוגע לשוב הותיק והעולים החדשים. ו(לדידי) פשוט הדבר, אשר כן הוא גם בנוגע למה שקורא מר "חילוניים ודתיים"...

דברי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

”וקנה – לך חבר”

וקנה – קולמוס – לך חבר. וכ”ק אדמו”ר הרה”ק הסביר שהכוונה היא לקולמוס הלב, והפירוש הוא, שכל דבר שלומדים – יחוו אותו.

וקנה – קולמוס הלב – לך חבר

...היום, י”ד מנחם אב, מלאו חמשים שנה מהיום בו הורה לי אבי להתחיל לרשום הסיפורים שאני שומע.

באותו זמן הי' הוד כ”ק אדמו”ר הרה”ק [הרש”ב נ”ע] לומד אתי מזמן לזמן ענין מענינים שונים, כמו: פירוש רמב”ן על התורה, חומש עם פירוש הראב”ע, משנה, תניא וכדומה. פעם אירע שלמד אתי הזהר אדמוני או היפה עינים משער התפילין שבסידור. הטעם ללימוד ענין זה או אחר – לא ידעתי.

למדתי אז אצל מורי ר' ניסן, שהי' חתנו של לייב מלמד, מחסידי הרבי האמצעי, שחותנו הי' ר' בנימין מלמד, מחסידי רבנו הזקן. בדיוק אז נסע מורי ר' ניסן לדוברובנה לחתונת בנו, ולי הי' יותר זמן פנוי.

כ”ק אדמו”ר הרה”ק למד אתי אז המשנה (אבות א.ו. אדר”נ ח.א. כב.א): עשה לך רב וקנה לך חבר, ואמר לי, שבעלי המסורה (שאלה [מא' המסובים]: האם הכוונה לאלה שיודעים מה שבא בקבלה ומסורה? תשובה: כך נראה) אומרים שאמיתת המעלה של עשה לך רב הוא וקנה לך חבר, וקנה – קולמוס – לך חבר.

כך אמר כ”ק אדמו”ר הזקן לנכדו כ”ק אדמו”ר ה”צמח צדק” כשהי' בן שמונה שנים, כשהתחיל לרשום ענינים בנגלה וחסידות. כשמלאו לו תשע שנים כבר כתב הנחות על הדרושים ששמע מסבו כ”ק אדמו”ר הזקן. כ”ק אדמו”ר הרה”ק אמר, שהכתב מאותו זמן הוא כבר כשל זקן ורגיל בכתובה.

פעם שמענו מכ”ק אדמו”ר הרה”ק בשם כ”ק אדמו”ר הזקן, וקנה – קולמוס – לך חבר. וכ”ק אדמו”ר הרה”ק הסביר שהכוונה היא לקולמוס הלב, והפירוש הוא, שכל דבר שלומדים – יחוו אותו.

חיישוב מספר גליונות הנייר

כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש אהב לתת חשבון ומספר על כל דבר (פעם אמר מספר הפעמים שמכים על החזה כשאומרים "על חטא" ביום כיפור, ומכך התברר אם גם כשאומרים סלח לנו, מחל לנו וכו' צריכים להכות על החזה).

ואמר פעם כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש, בחיישוב מספר גליונות הנייר שאביו כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" כתב במשך כל ימי חייו, יוצא שבכל יום מכל משך ימי חייו מאז היותו בן שמונה שנים עד ליום הסתלקותו - כולל ימי שבתות וחגים - הי' צריך לכתוב שלשה וחצי גליונות.

מהירות החיישוב של הרבי ה"צמח צדק"

הרה"ק ר' לוי יצחק חתנו של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" הי' מהיר בחשבון, והי' אומר שאין זה בערך כלל לגבי מהירות החשבון של חותנו ה"צמח צדק", ובקשר לכך סיפר:

ר' יאסעלע בן המגיד הי' שוד"ר ל"מעמד". כפי המנהג באותם זמנים, הי' השוד"ר מביא אותן מטבעות עצמן שהתורמים היו נותנים עבור "מעמד", השוד"ר הי' מנכה מהן להוצאות הדרך. אצל ר' יאסעלע השוד"ר היתה תיבה, בה הונחו המטבעות, של נייר, של כסף ושל נחושת, ולידה היתה מונחת רשימת הנותנים, פלוני נתן כך וכך וכו'.

פעם אחת כשבא ר' יאסעלע בן המגיד לליובאוויטש והביא כספי ה"מעמד" עם הרשימות, מסר ה"צמח צדק" את הרשימות לחתנו הר' לוי יצחק לעשות את החשבון. הר' לוי יצחק רצה להראות ל"צמח צדק" כיצד עורך ר' יאסעלע את החשבונות, נכנס לחדרו של ה"צמח צדק" והחל לקרוא מהרשימות, פלוני נתן פיאטאק [שם מטבע רוסית] פלוני נתן חצי פאטאק וכו'. כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" ניגב אז את ידיו במגבת באמרו ברכת אשר יצר, ובשעת מעשה רמז לחתנו הר' לוי יצחק: נו, נו - בכווננו שימשיך בקריאת הרשימות - כשסיים ה"צמח צדק" ברכת אשר יצר ונגיבת הידים כאשר בינתיים הספיק הרי לוי יצחק לקרוא כחמשה עמודים מהרשימות, אמר ה"צמח צדק", שהסך הכל הוא סכום זה וזה.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"א עמ' 150 ואילך - ספר

השיחות [המתורגם] ה'תש"א עמ' קל ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הוראה, הדרכה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שספדור זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים על ידי רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים להקל על הלומד

לתת "את כל אשר לו" לעניני קדושה

כסף, ותיכף (לאחר אמירתו) פנה לדרכו. הלה רץ
אחריו עם הסכום, ואמר לו: אילו היית ממתין
רגע, הרי הייתי נותן לך את הכסף על אתר?
והשיב לו הבעש"ט, שהקב"ה צוה "בכל אשר
תעשה" - ולכן אמר שהוא זקוק לסכום הכסף;
אבל להמתין על זה - הוא עסוק בדברים טובים
יותר.

למי נותנים "מתנות"?

זוהי אחת ההוראות מהסיפור השלישי
[בפרשתנו] - "ולבני הפלגשים גו' נתן אברהם
מתנות" (כה, ו):

הן אמת שצריך להיות "תעשה", ובאים במגע
גם עם עניני העולם ("בני הפלגשים"), אבל די בכך
שנותנים להם "מתנות" בלבד, והרי במתנות אין
שיעור למטה: אפשר לתת כמה שרוצים, אפילו
דבר קטן ביותר (שהרי אף שנתינת מתנה היא
מפני ש"עביד לי' נייחא לנפשי" (ראה מגילה כו, ב. גיטין
נ, ב. ב"מ סז, א. ב"ב קנז, א), הרי אין זה באופן שחייב לו
משהו, ומכל שכן שהלה אינו יכול לתבוע שיתנו
לו, ועל אחת כמה וכמה - כמה לתת לו].

היכן צריך לתת "כל אשר לו" - "ליצחק".
כלומר: את ה"קבע" שלו, עיקר הזמן ועיקר
הכחות, צריך למסור לעניני "יצחק" - עולה (ב"ר
הובא ברש"י (תולדות כו, ב)), כליל לה' - עניני קדושה.

(תורת כנחם חמ"א עמ' 272 ואילך)

כמה שיעור ההתעסקות ב"כלים"?

על הפסוק (פי' ראה טו, יח) "וברכך הוי' אלקיך בכל
אשר תעשה", מובא בחסידות (מצות תגלחת מצורע
(בספהמ"צ להצ"צ) פ"ב ואילך. קונט' ומעין מאמר יו. כג ואילך.
ובכ"מ), שיהודי צריך לעשות כלים לפרנסה, כלים
בדרך הטבע, שבהם תומשך ברכת ה'. ואף על
פי כן, למרות הצורך בעשיית כלים, צריך לידע
שלא זה הוא העיקר, כי אם "כלים" בלבד, ובמילא
לא צריך להיות מושקע בזה (ופשוט, שהכלים
צריכים להיות על פי תורת ה', להיזהר משמץ
אונאה וכו', בכדי שיהיו כלים ראויים לברכת ה').

עד כמה היא ההתעסקות בעשיית הכלים?
- הרי זה תלוי בו, כפי שמעמיד את עצמו (ולא
ברשיע, ח"ו, עסקינן (ראה יומא ו, א. וש"ס)):

ביכלתו להעמיד את עצמו באופן שיהי'
מושקע כל היום בעסק, עד שבקושי ישאר זמן
לפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית (מנחות צט,
ב); וביכלתו להעמיד את עצמו באופן שיעסוק
בעסק רק בכדי לצאת י"ח ה"תעשה", ואילו כל
היום - "תורתו אומנתו" (שבת יא, א), דכיון שהענין
ד"בכל אשר תעשה" אינו אלא "כלי", הרי הכמות
שבזה אינה עיקר.

וכמסופר על הבעש"ט (ראה דברי יחזקאל על התורה
ומעדים עה"פ וישב לח, א (הוצאת תשנ"ט ס"ע כו ואילך)) -
ותוכנו - שפעם אמר למישהו שהוא זקוק לסכום

